

A szociális partnerek bevonása a politikai döntéshozatalba a Covid19-járvány alatt

Bevezetés

Az Eurofound 2016 óta nyomon követi a nemzeti szociális partnerek európai szemeszter folyamatába való bevonását, és ezt a folyamatot több jelentésben dokumentálta. Ami a 2020-as évet illeti, az elemzés elsősorban a szociális partnerek politikai döntéshozatalba való bevonására irányult a Covid19-világjárvány első hónapjaiban. A jelentés a szociális partnerek nemzeti reformprogramok (NRP-k) európai szemeszter keretében történő kidolgozásába való bevonására is kiterjed. A tanulmány a nemzeti szinten folytatott háromoldalú társadalmi párbeszédet veszi nagytitkos alá.

Szakpolitikai háttér

A Covid19-világjárvány súlyos kihívások elé állította a gazdasági és társadalmi tevékenységeket, ami uniós és nemzeti szinten is a tagállamok politikai napirendjén szereplő prioritások megváltozásához vezetett. A világjárvány első hónapjaiban elfogadott szakpolitikai intézkedések az egészségügy rezilienciáját, valamint a foglalkoztatás megőrzését és az üzletmenet folytonosságát állították az első helyre. A szociális partnereket csak korlátozott mértékben vonták be e szakpolitikai intézkedések kialakításába, mivel a szakpolitikákat gyakran vészhelyzetben fogadták el.

Ezen túlmenően az európai szemeszter 2020-as ciklusa is jelentős változásokon ment át. Az uniós tavaszi csomagban a hangsúlyt a válság társadalmi-gazdasági hatásának mérséklésére helyezték át, és a Tanács által 2020 júliusában jóváhagyott országspecifikus ajánlások célja főként az volt, hogy pénzügyi, gazdasági, foglalkoztatási és szociális téren reagáljanak a válságra.

Fő megállapítások

- A Covid19-világjárvány kihívás elé állította a nemzeti társadalmi párbeszédet, és kihatott a szociális partnerek politikai döntéshozatalba való bevonásának meglévő kereteire és gyakorlataira. Ezzel összefüggésben a legtöbb országban jelentős számú szakpolitikai döntést fogadtak el anélkül, hogy kellő időben és érdemben egyeztettek volna a szociális partnerekkel.
- A társadalmi párbeszéd minősége terén, ennek eredményeképpen pedig a szociális partnerek részvétele szempontjából a fő problémát e nehéz időszakban az idő szorítása jelenti az eszmecsere és konzultáció kapcsán. A szociális partnerek általában véve elismerik a Covid19-világjárvány okozta kivételes körülményeket és kényszereket, amelyek miatt megszakadt a fennálló standard részvételi keretek és intézmények működése. E nehéz körülmények elismerése ellenére a szociális partnereknek mégis az a véleménye, hogy a kormányok többsége sokkal jobb teljesítményt nyújthatott volna.
- A Covid19-világjárvány megmutatta, hogy ahol a háromoldalú társadalmi párbeszéd erős gyökerekkel rendelkező, állandó gyakorlat, ott viszonylag kis hatást gyakorolt az egészségügyi válság a szociális partnerek bevonására. A válság egyes esetekben még fel is gyorsította a konzultációkat, és egyes szociális partnerek arról számoltak be, hogy véleményük nagyobb figyelmet kapott.
- Ezzel szemben más országokban jóllehet megmaradt a társadalmi párbeszéd, súlyosan korlátozottá vált. E tekintetben az egészségügyi válság egyes munkaügyi kapcsolatrendszerekben a társadalmi párbeszéd alapjainak strukturális hiányosságait tárta fel.
- A világjárvány változóan alakult, és a politikai döntéshozatalba való bevonás minősége idővel egyes országokban, így például Franciaországban, Luxemburgban, Máltán, Lengyelországban (ez az értékelés mindössze egy munkáltatói érdekképviseleti szervezettől származik), Portugáliában és Szlovákiában

javult. Ezekben az országokban, jóllehet az első kormányzati intézkedéseket megfelelő konzultáció nélkül hozták meg, javultak a konzultációs folyamatok, és a szociális partnerek a legtöbb esetben alapvetően elégedettek a részvétel minőségével.

- A szociális partnerek néhány országban (így például Belgiumban, Finnországban, Olaszországban és Spanyolországban) kezdeményezéseket indítottak el, hogy a társadalmi és gazdasági vészhelyzetre reagálva a vállalkozásokat és a társadalmat támogató közös intézkedésekben állapodjanak meg. A kormányok többnyire támogatták ezeket a közös kezdeményezéseket.
- A legmagasabb szinten folytatott háromoldalú társadalmi párbeszéden túl a beszámolók szerint a Covid19-válság kezelése érdekében nemzeti szinten elfogadott szakpolitikai intézkedések minden valószínűség szerint fokozták az ágazati és a vállalati szintű társadalmi párbeszédet is. A munkáltatók és a humán erőforrás-vezetők között az intézkedések végrehajtásáról folytatott megbeszélések potenciálisan építő jellegű megoldásokhoz vezettek. A munkáltatói és munkavállalói képviselők napirendjének élén, illetve egyes ágazatokban a kollektív tárgyalások napirendjének élén is kétségtelenül a munkahelyi egészségvédelem és biztonság, valamint a távmunka megvalósítása áll.
- A tanulmány során alkalmazott elemzési keretet követve a megállapításokból az derül ki, hogy mindössze négy olyan ország van (Csehország, Észtország, Hollandia és Svédország), amelyben a szakszervezetek és a munkáltatói érdekképviseleti szervezetek egyaránt magas minőségről számolnak be a szociális partnerek 2020-as NRP-k kidolgozásába való bevonása terén. Ez azt jelenti, hogy mindkét fél arról számol be, hogy bőséges idő áll rendelkezésre a tájékozódásra és az egyeztetésre, hogy elégedett a kormány által kapott visszajelzésekkel és válaszokkal, és hogy hozzászólásait beépítették vagy figyelembe vették.
- Más tagállamokban javítani lehetne a szociális partnerek NRP-k kidolgozásába való bevonását. Ezzel szemben a hiányosságok és a gyenge pontok ellenére a szociális partnereket jobban bevonták az általános politikai döntéshozatalba, mint az NRP-k európai szemeszter keretében történő kidolgozásába.

Szakpolitikai iránymutatások

- A Covid19-világjárvány rávilágított, hogy a hatékony társadalmi párbeszéd hogyan használható fel a vállalkozásokat, a munkavállalókat, a gazdaságot és a társadalmat érintő vészhelyzetre reagáló szakpolitikai kezdeményezések kialakítására és megoldások keresésére. A gazdasági és társadalmi válságból származó kihívásoknak fel kell hívniuk a figyelmet arra az értékes hozzájárulásra, amelyet a szociális partnerek a társadalmi kohézió építése és a gazdasági fellendülés támogatása terén nyújtanak.
- A korábbi globális pénzügyi válságtól eltérően a szociális partnerek, a kormányok és az európai intézmények többnyire egyetértettek a világjárvány hatásainak mérsékléséhez és a gazdasági helyreállítás előmozdításához szükséges szakpolitikai válaszokat illetően. Ennek a közös megközelítésnek folytatódnia kell, és a kormányoknak ösztönözniük kell a szociális partnerekkel való együttműködést és a beléjük vetett bizalmat, hogy azok megfelelő szinten részt vegyenek a szakpolitikai válaszintézkedések végrehajtásában. Ez különösen azokban az országokban érvényes, amelyekben a szociális partnerek hangsúlyozták a politikai döntéshozatalba való megfelelő bevonás hiányát.
- A kormányoknak biztosítaniuk kell a szociális partnerek érdemi és kellő időben történő bevonását az európai szemeszter megújított 2021-es ciklusába. Tekintettel az éves fenntartható növekedési stratégiában bevezetett változásokra, a társadalmi párbeszéd erősítéséhez és a méltányos helyreállítás biztosításához kulcsfontosságú lesz a szociális partnerek részvétele az NRP-kkel együtt, a 2021-ben egy egységes, integrált dokumentumban benyújtott helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kialakításában, nyomon követésében és végrehajtásában.
- A Covid19-válság hatásaira reagáló gazdaságpolitikák koordinálásakor az európai szemeszternek biztosítania kell, hogy a szociális partnereket érdemben bevonják, és hogy a nemzeti társadalmi párbeszéd betöltse szerepét az Európai Unió éghajlat-politikai, környezeti, társadalmi és digitális prioritásaiból eredő kihívásokra adott szakpolitikai válaszok kialakításában, különösen azokban az országokban, amelyekben ismételten arról számoltak be, hogy problémák és strukturális hiányosságok gátolják a valódi társadalmi párbeszédet.

További információ

A szociális partnerek bevonása a politikai döntéshozatalba a Covid19-járvány alatt című jelentés a <http://eurofound.link/ef20035> címen érhető el.

Kutatásvezető: Ricardo Rodríguez Contreras

information@eurofound.europa.eu